

SPOMINI NA DELO VOS

Prišel sem po knjigo
»Deseti brat«

Mineva štirideset let spominov, odkar so bile, kmalu po ustanovitvi Varnostno obveščevalne službe, jeseni leta 1941, oblikovane prve varnostne skupine...

Mineva štirideset let najlepših spominov KRISTE KELVIŠAR, nosilke spomenice 1941 in mnogih drugih visokih odlikovanj...

Krista je kot dobra mati skrbela za vse, ki so se borili za pravo stvar. »Deseti brat« je bil žarišče najbolj neupogljivega upora...

Pred veliko prvomajsko proslavo leta 1943 je pri »Desetem bratu« zasedal štab za izvedbo proslave, ki so jo sestavljali vsi člani VOS...

Av gusta leta 1944 pa so se nad Kristo zgrnile najtežje preizkušnje. Aretirala in zaprla jo je gestapovsko-belgardistična policija...

Kmalu potem je vze-la v najem gostilno Fortuna in takrat so jo spoznali člani bežigradske »Vzajemnosti«.

Mnogi Vosovci so tam prenočevali, dobivali hrano, tam so kovali načrte za najbolj drzne akcije.

VIDA PETROVČIČ

»Žica« bo živel-a s herojskim mestom

Italijanski okupatorji so 11. aprila 1941 zasedli Ljubljano, vendar se Ljubljančani niti za hip niso sprijaznili s prihodom sovražnika.

V svoji nemoči so si Italijani nato izmislili »rešilne načrt«: sklenili so obdati Ljubljano z žično ograjo...

Kako srečno mesto je bila Ljubljana tistega sončnega majskega dne, ko so v njeno osrčje ponosno prikorakale partizanske enote.

V ZAPOTOKU POD KUREŠČKOM

Mladi in borci na skupni poti

Vasica Zapotok pred vojno ni štel-a veliko hiš. Domačini so se skromno preživljali. Ukvarjali so se s kmetijstvom in gozdarstvom.

Pisalo se je leto 1942 in na obronku vasi je nastal prvi proletarski bataljon Toneta Tomšiča, ki mu je poveljeval Stane Semeč-Daki.

proletarskega bataljona pri Tomšičevi brigadi je dal idejo, da naj bi zapuščno stavbo nekdanje šole adaptirali.

V akcijo za obnovu stavbe se je vključilo večje število delovnih organizacij iz vsike občine.

Dom je danes že skorajda urejen. Ko bo popolnoma dokončan, bo naenkrat lahko v njem tudi po več dni bivalo 60 ljudi.

V Zapotoku dom ni nikoli prazen. Pozimi so bili tu na zimovanju predšolski otroci vsike občine.

IVO BREČIČ

LETO 1941

Zaloški železničarji

Na območju Polja in Zaloga ter v njuni širši okolici so bili prebivalci pred drugo svetovno vojno politično močni razgibani.

Na železniki postaji Zalog je bila-tik pred vojno ustanovljena partijska celica, ki so jo sestavljali ustanovitelji Rudi Sigulini, kretnika Jože Omahen in Ivan Dorbež.

Sprva so sabotažne akcije na progi izvajale borbeno skupino skojcevec iz Polja in Zaloga in tamkajšnji železničarji.

tudi organizacija SKOJ, v kateri je bilo največ mladincev železničarjev ali pa mladincev in mladink, katerih očertej so bili železničarji.

Začetek organiziranja OF na železniki postaji Zalog je bil torej tesno povezan s političnim delom v kraju.

Zaradi rastočega okupatorjevega nasilja spomladi 1942 so železničarji na odseku Ljubljana-Zalog odhajali v partizanske enote.

okupatorji so med prvimi prijeli Rudija Sigulina, in to že 22. julija 1941, vendar so ga konec avgusta izpustili; 9. marca 1942 so ga zopet prijeli in ga kasneje ustrelili.

Zaradi rastočega okupatorjevega nasilja spomladi 1942 so železničarji na odseku Ljubljana-Zalog odhajali v partizanske enote.

Zaradi aretacij, streljanja železničarjev in odгона v internacijo ali odhoda v partizanske enote je podtalno delovanje železničarjev za nekaj časa prenehalo, ni pa usahnilo.

Aktivistično delo zaloških železničarjev se je prepletalo z osvobodilnim gibanjem okoliškega prebivalstva in je bilo vsa leta vojne pomembno zaledje narodnoosvobodilni vojski.

ANKA VIDOVIČ-MIKLAVČIČ

Peter Kozole: »Če ne bi bilo vstaje slovenskega naroda in Osvobodilne fronte, bi se naša zgodovina morda zasukala v čisto drugačno smer...

Milena Bajzek: »Ljubljana dobiva podoba velenista, vendar ne smemo pozabiti, da je tudi turistično mesto in da bi morali še bolj kot doslej skrbeti za njeno tradicionalno, turistično zanimivo podobo...

Alojz Janežič: »Z velikimi koraki hitimo v prihodnost, toda tale »atomski čas« nas ubija. Mladi ljudje nečajo več v poklice, proizvodni delavci še vedno »bežijo« v administracijo...

Betka Malič: »Spominjam se, kot da se je vse dogajalo včeraj. Videla sem, kako je aprila 1941 general Rupnik šel naproti Italijanom na Vrhniko...

Franc Jaklič: »Prijeten občutek prevzema človeka, ko hodi po mestu in se spominja: v tej hiši smo delali, pri tisti zgradbi smo sodelovali... Ko smo gradili tisti stiri-najst let in bratranec Slavko Gabrenja, ki je kasneje padel, me je poučil, saj nam mora zagotoviti delovne moči za naše nove objekte, za naš nadaljnji razvoj.«

mag. Anuša Rode: »Aktivno delujem v našem delegatskem sistemu. Marsikdaj mi zato zmanjka prostega časa, pa vendarle... Veliko težav sem imela z otroškimi varstvom, vendar sem to zdaj uspela rešiti. Spominja me na storo, idilično Ljubljano, ko je bila še majhna in smo se vozili s tramvajmi...

Milan Newčny: »Prava škoda je, da v Ljubljani ni več prvomajske parade, ki bi lahko bila navdne slovensna prav letošnje jubilejno leto. Spominja me na storo, idilično Ljubljano, ko je bila še majhna in smo se vozili s tramvajmi...

Nada Slatnar: »Verjetno nihče na svetu ni pričakoval tako hitrega razvoja Jugoslavije po vojni. Dosegli smo ogromen napredek na vseh področjih, zlasti pa pri uveljavljanju ustvarjalne vloge delovnega človeka...

Branko Trkmelj: »V letih oboroženosti revolucionarje in narodnoosvobodilnega boja smo si začrtnili svoj pot, tako da smo kasneje lahko kljubovali tudi veselim, čeprav so nekateri v svetu menili, da to ni mogoče. Mislim, da bodo mlajše generacije še naprej s pridom znale uporabljati te pridobitve...

Mojca Gliha: »Lahko smo ponosni, da smo v Ljubljani končno dobili veličasten kulturni dom, kakršnega naše mesto tudi zasluži. Lepo je, da se mesto hitro razvija, a ta naglica ima tudi svoje sence. Mota me, da naša Ljubljana ni več bela.«

Miro Pirč: »Povsem razumljivo je, da pride ob tako hitrem razvoju tudi do obasnih težav, morda smo celo preveč naložili eni generaciji. Toda, presegl bomo tudi to obdobje, čeprav stabilizacijska brezmerna marsikje nalagajo le na delavčeva ramena. Z optimizmom zrem v prihodnost, z delom pa bomo dokazali svojo zrelost.«

Dunja Simšič: »Ideje, ki so pripeljale do ustanovitve Osvobodilne fronte, so žive še danes. Osvobodilna fronta je združila vse napredne sile, delavce, kmete, inteligenco in postala vseljudska politična organizacija v borbi proti sovražniku...

Avust Klancar, »Včasih sem že kot otrok z očtom hodil v gozdove tesari. Ukvarjali smo se tudi s suho robo, da smo imeli pri hiši kak dinar. Danes hodim v službo in s plačo sem že precej posodobil kmetijo. Dobili smo tudi električno vodo, le še pot nam manjka. Včasih smo se komaj za silo preživljali v teh hrihrib, danes pa je veliko sprememb na bolje.«